

Handelshøyskolen BI

MAN 51861 Juss for ledere

Term paper 60% - R

Predefinert informasjon

Startdato:	13-09-2021 09:00	Termin:	202210
Sluttdato:	23-05-2022 12:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	P		
Flowkode:	202210 10086 IN02 R P		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kris Georgsen, Marita Bornø Skeie

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Prosjektoppgave Juss for ledere
Naun på veileder *:	Anette Hemmingby

Inneholder besvarelsen
konfidensielt
materiale?:

Nei

Kan besvarelsen
offentliggjøres?:

Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 14
Andre medlemmer i gruppen:

Prosjektoppgave
ved Handelshøyskolen BI

Prosjektoppgave

Eksamenskode og navn:
MAN 51861 – Juss for ledere

Utleveringsdato:
13.09.2021

Innleveringsdato:
23.05.2022

Stuedsted:
BI Stavanger

Innholdsfortegnelse

Innhold

INNHALDSFORTEGNELSE	I
SAMMENDRAG.....	II
DEL 1	1
DEL 2	5
JURIDISK PROBLEMSTILLING 1.....	5
KONKLUSJON PROBLEMSTILLING 1	9
JURIDISK PROBLEMSTILLING 2.....	10
KONKLUSJON PROBLEMSTILLING 2	12
JURIDISK PROBLEMSTILLING 3.....	13
KONKLUSJON PROBLEMSTILLING 3:	14
AVSLUTNING	14
KILDER:	16

Sammendrag

Denne prosjektoppgaven omhandler identifisering og drøftinger av juridiske problemstillinger som ligger til grunn i denne casen. I oppgaven blir det drøftet tre juridiske problemstillinger. Den første er knyttet til opplæringsloven §9A. Den andre problemstillingen er knyttet til arbeidsmiljøloven §4 , og den siste er knyttet til ytringsfriheten og lojalitetskravet etter grunnloven §100. Etter hver problemstilling blir det konkludert , og til slutt i oppgaven blir det en felles konklusjon på bakgrunn av konklusjonene av problemstillingene.

Del 1

Leif Svendsen er allmennlærer utdannet. Han er ein familiefar på 45 år, gift og har 2 barn. Han har arbeidet som lærer i 14 år, 6 år på Lunde skole, 4 år på Løkkevika skole og 4 år på Hartvig, har de siste månedene vært ansatt ved Skarbøvik skole, som er en 1.-7. skole. Han har stort sett undervist de eldste elevene på skolene.

Leif har levert gode resultat på nasjonale prøver. Den siste klassen han avgav til ungdomsskolen hadde det beste resultatet på nasjonale prøver i regning i kommunen.

Rektor Lise ansatte Leif som siste person. Det vil si hun hadde alle lærerne klar til skolestart, men en lærer som hun hadde ansatt hadde rett før skolestart sagt opp. Leif lå ute med en søknad, og var derfor ledig. Lise hadde et kjapt intervju med Leif to dager før lærerne begynte på jobb. Hun ønsket ikke å innkalle arbeidsplassstillitsvalgt(ATV) på intervjuet, fordi hun ville ikke forstyrre ATVen ferien/avspasering. Lise fikk et godt inntrykk av Leif, og etter noen timer etter intervjuet ansatte hun Leif i en fast stilling dette på grunn av tidspress med tilrettelegging til skolestart og alt det medfører, tok hun ikke kontakt med referanser som Leif hadde oppgitt, også på bakgrunn av at hun fikk et godt inntrykk av Leif.

Rektor, Lise Karlsen, er for så vidt fornøyd med Leif som kontaktlærer. Hun opplever han som faglig dyktig. I pedagogisk utviklingstid, som skolen har 2 timer i uka, opplever hun at Leif tar lite initiativ, er ikke forberedt til felles gjennomgang av fagstoff lærerne skal ha satt seg inn i før møtet. Dette har vært en kime til frustrasjon for lærere som skal samarbeide med Leif. Lærere har gitt beskjed til ledelsen flere ganger, men opplever det ikke blir gjort noe.

Kåre er en elev i Leif sin klasse. Kåre er 11 år, han liker godt skolen og på fritiden liker han godt å spille fotball og være sammen med venner samt å "game." Han bor sammen med mor og far og en søster på 5 år. Kåre kan til tider være litt innesluttet, og sier ikke så mye i timene. I friminuttene har han venner og oppholder seg for det meste i fotballbingen sammen med flere gutter fra klassen. Foreldrene til Kåre opplever at han liker skolen og har alltid fått tilbakemelding fra skolen at han klarer seg godt faglig, samarbeider godt, men han kan til tider være med på spillopper om anledningen byr seg i timene. Dette er noe tidligere lærer og foreldrene hans og ikke minst Kåre har jobbet med. Kåre sin tidligere lærer, Bjørn Skogtjern, har flyttet tilbake til hovedstaden hvor han kommer fra. Bjørn har vært kontaktlærer for Kåre i 3 år. Kåre hadde sagt hjemme at han var veldig lei seg for at Bjørn hadde sluttet, og han gruet seg til det påfølgende skoleår.

Oppstarten på skoleåret startet bra for Kåre, som nå hadde begynt i 6. trinn. Leif virket ut til å være en grei lærer, men til tider nokså streng. Etterhvert som tiden gikk opplevde Kåre til stadighet at Leif kommer med negative kommentarer til han i timene. Kåre vet at klassen kan være litt bråkete, men det hadde blitt bedre under årene sammen med forrige kontaktlærer. Og Kåre vet også at han kan bli revet med om det er noen andre i klassen som begynner og tøyse og tulle. I det siste så er kommentarene av en slik karakter: "Det går ikke an å oppføre seg slik. Du går ikke i barnehagen lenger". "Disse oppgavene skal alle klare å gjøre, men kanskje ikke du, Kåre". Han spør høyt i klassen om hva de andre elevene synes om Kåre sin oppførsel og om at det er greit at noen elever oppfører seg så dumt. En dag tok Leif Kåre hardt i armen, og dro han etter seg ut på gangen. Her ute snakket Leif til Kåre og sa han var lei av alt tullet, og at han må ta seg sammen ellers så får han sitte ute og arbeide alene.

Foreldrene til Kåre har i det siste reagert på oppførselen til sønnen sin. De har spurt og prøvd å få ut hvorfor Kåre er sint og irritabel. Men de opplever ikke å komme noen vei. En dag kommer Kåre hjem, og blir møtt av mora i gangen. Denne dagen ser mor tydelig at gutten deres har grått på vei hjem fra skolen. De setter seg ned, og da kommer det frem. Kåre forteller at Leif er frekk og urettferdig med ham. Han forteller at Leif sier stygge ting foran alle andre i klassen. Mor tar etter samtalen med Kåre kontakt med Leif, og forteller om hva sønnen har sagt. Leif lytter til hva som blir sagt, og tilføyer at han kan nok ha vært litt krass i kommentarene, men betyr at han ikke har sagt noen negative kommentarer til Kåre, i tillegg så kjenner ikke Leif seg helt igjen av beskrivelsen som mora til Kåre gir. Leif prøver å forklare til mora at han må være streng med enkelte elever, fordi de utfordrer hans autoritet, og at han må sette seg i respekt. Avslutningsvis i samtalen sier Leif at han skal snakke med Kåre, og unnskyldte seg for oppførselen.

Dagen etter snakker Leif med Kåre. Samtalen mellom Kåre og Leif blir preget av at Leif forklarer Kåre at han vil Kåre skal følge med i timene og gjøre det som klassen skal gjøre, og Leif legger til at han vil at Kåre skal skjerpe seg i klasserommet ved å slutte å tøyse og tulle. Kåre sier ikke noe i samtalen, og etter samtalen går de tilbake til klasserommet.

På slutten av dagen ringer Leif hjem til mora til Kåre. Han forteller de har snakket sammen, og skværet opp. Han legger til at han og Kåre har blitt enige om at Kåre skal ikke hive seg på om det er andre som lager bråk i klassen. Mora takker for at Leif tok kontakt, og håper inni seg at dette skal ordne seg, og at Kåre klarer å skjerpe seg.

De tre påfølgende ukene går bra med Kåre. Han prøver og opplever at Leif er snillere, som han sier hjemme. Foreldrene til Kåre opplever de har fått en blidere og en gutt som er lettere til sinns. Men etter høstferien så eskalerer situasjonen seg. Kåre opplever oftere og oftere at han får tilsnakk foran de andre i klassen, han får stadige negative kommentarer.

Moren til Kåre får hjem en gutt som er mer innesluttet og ønsker ikke å være sammen med venner slik han gjorde før. Mora til Kåre klarer å få frem hva som gjør han trist og lei seg. Kåre forteller at Leif er slem igjen. På kvelden sitter mora og faren til Kåre i stuen og er fortvilet, og vet ikke hva de skal gjøre. Til slutt sender de en mail til rektor hvor de forteller om hvordan Kåre opplever kontaktlæreren sin. De skriver at de har tatt dette opp med kontaktlærer og at Kåre fikk en bedre hverdag på skolen, men nå er de tilbake til der de var før høstferien.

Rektor ser mailen dagen etterpå, og ringer straks mora til Kåre og kaller inn til møte senere på dagen. Mora til Kåre, rektor Lise og kontaktlærer Leif har møte på ettermiddagen. Mora legger frem at Kåre sier hjemme at Leif oppfører seg veldig negativt overfor Kåre. Mora sier også at hun har vært i kontakt med Leif tidligere, og fikk som forklaring fra Leif at han skulle ta tak i dette. Hun legger også til at skolehverdagen til Kåre ble litt bedre, men nå opplever Kåre at Leif er slem og negativ overfor han igjen. I møtet bekrefter Leif at han har snakket med mora til Kåre. Leif er ikke enig med at skolehverdagen til Kåre er så negativ som mora beskriver. Rektor avslutter møtet med at hun skal ta tak i denne saken, og kommer til å kalle inn foreldrene til samtale igjen om 2 dager.

Etter møtet snakker rektor Lise med Leif og sier de må ha et møte på slutten av dagen. Hun oppfordrer Leif til å ta med ATVen i møtet. Leif oppfatter ikke at det er nødvendig, og avstår fra å ta med ATV. Rektor Lise påpeker at saken er alvorlig, og at hun nærmest insisterer på at Leif bør ha med ATV. Leif snur, og sier han kommer til å ta med seg ATVen. Før møtet er ferdig opplyser rektor Lise at hun er nødt til å informere skolesjef på grunn av sakens alvorlighetsgrad.

Straks etter Leif har gått ut av møtet, kontakter rektor Lise skolesjefen. Hun informerer om saken, og om det påfølgende møte som Lise og Leif skal ha etter skoletid samme dag.

Rektor Lise skriver en innkalling om møtet med Leif. Hun ønsker at han skal få innsikt i hva saken gjelder. Innkallingen til møte blir sendt på mail til Leif.

Leif stiller på møtet med tillitsvalgte. De har forberedt seg god. De ligger frem at Leif føler seg urett behandlet, og at ledelsen ikke har gjort nok for å forbedre han på hvordan klassen var, støttet og veiledet han i vanskelige situasjoner i klassen, og at det ikke var dette han var blitt forespeilet i intervjuet. Leif går i angrepsposisjon i alt det rektor legger frem i møte. Han benekter for alt som blir lagt frem og sier de ikke har skjedd og at det ikke finnes noen sannhet i det som blir lagt frem. Han forteller videre at Kåre ødelegger undervisningen, forstyrrer og stjeler tiden til han og de andre elevene. Han er tydelig på at han er der for å undervise elevene, ikke å oppdra elevene som ikke eier folkeskikk. Det er det foreldrene som må gjøre.

Leif opplyser at han kommer til å gå videre med denne saken fordi han mener ledelsen ikke har gjort nok for å støtte han med tanke på at han har en utfordrende klasse, og dette medfører at ledelsen ødelegger gode lærere som ønsker å gjøre en god jobb. Rektor opplever Leif som veldig usaklig, og det er lite forståelse for situasjonen hos Leif. Rektor valgte å avslutte møtet, hvor partene ble enige om tre punkter de skal jobbe videre med. Ledergruppen skal observere, og veilede med tanke på klasseledelse. Læreren skal arbeide med å forbedre relasjonen til eleven. Siste punktet er jevnlig oppsummeringsmøter. Rektor er den personen som skal gjøre dette. Før veiledningsmøtene skal Leif levere inn en case eller en problemstilling knyttet til klasseledelse og relasjonsbygging. Det blir avtalt et nytt møte om en måned for å snakke sammen om hvor langt de er kommet i prosessen.

Etter møtet er Leif veldig oppfarende. Han forstår ikke hvorfor ikke ledelsen kan anerkjenne at han har en svært vanskelig klasse med store atferdsproblemer. I stedet for at han skulle blitt innkalt til møtet med ledelsen, så mener han at de heller kunne kommet for å se hvordan han har det i klasserommet, og ikke minst at det trengs flere ressurser i klassen. Han er svært oppgitt over ledelsen.

Mandags morgen får rektor en telefon fra flere foreldre i klassen til Leif, hvor de forteller om at de har fått mail fra Leif om situasjonen på trinnet hvor han henger ut enkeltelever som han mener mangler oppdragelse og folkeskikk, og han skriver også at ledelsen ikke ønsker å ta tak i problemene.

Rektor Lise er dypt sjokkert over hva hun får vite. Hun er rådvill, og kontakter skolesjefen i kommunen for å drøfte saken. Hun lurte på om dette er nok grunnlag for oppsigelse.

Den juridiske problemstillingen blir: Med bakgrunn i casen kan Leif sies opp jf Arbeidsmiljøloven §15-4?

Del 2

Del 2 er bygget opp slik at vi tar for oss en og en juridisk problemstilling. Vi velger derfor å ha overskrifter som forklarer leserne enkelt hvilke juridiske problemstillinger vi ønsker å belyse, diskutere og drøfte.

JURIDISK PROBLEMSTILLING 1

I den første problemstillingen i casen vil vi drøfte opplæringslova 9A-5. Spørsmålet vi vil drøfte her er om Leif har brutt sin rolle som lærer på grunn av krenkende atferd mot elever som kan føre til oppsigelse.

Mobbing og et uttrykt skolemiljø har lenge vært et tema som har opptatt mange. Det har engasjert politikere, forskere og kommuner over lang tid. Denne utfordringen og problemet er det blitt tatt tak i de siste årene og det er mange som jobber for at dagens elever skal oppleve at skolen er en trygg plass å være.

Det er satt ned ulike komiteer som har forsket og jobbet frem gode planer og tiltak som skal være med å sikre at dagens elever skal oppleve at skolen er en trygg plass å være. Ut av dette arbeidet ble det gjeldende en ny lov fra 1. august 2017 om elevenes skolemiljø jf kapittel 9A i opplæringsloven som sier at elevene har rett på et trygt og godt psykososialt miljø. I denne loven ligger det tydelige føringer på hvordan kommunene og skolene skal følge opp elever som opplever at de ikke har en trygt og godt hverdag.

I Norge er skolegang lovpålagt. Det er ikke slik at elevene kan velge å gå på skole. Derfor er det ekstra viktig at skolen er en god arena for læring og at det er nulltoleranse for mobbing. Elevene har ikke den muligheten som voksne, at de kan velge eller bytte arbeidsplass. Da er det på sin plass at vi sørger for at elevene har et godt psykososialt miljø på skolen.

Utdanningsnytt.no publiserte 11.februar 2022 en artikkel om elevundersøkelsen for 2021. Den viser at 1327 elever oppgir at en ansatt på skolen har slått, dyttet eller holdt de fast den siste måneden. Det kommer frem i undersøkelsen at det er flest gutter på ungdomsskolen som opplever dette. Dette bildet ser du ikke igjen i domstoler. Så her er det høyst sannsynlig mange saker her som ikke blir behandlet.

At noen opplever at de blir mobbet, opplever vold, diskriminering, trakassering og at andre krenkelser de i skolen er uakseptabelt og forbudt bortsett fra nødvergesituasjon og politiets lovlige bruk av vold. Opplæringsloven §§ 2-9 tredje ledd og 3-7 tredje ledd legger frem at fysisk refsing ikke kan brukes. En dom fra Agder lagmannsrett hvor en lærer hadde dratt en elev opp i stående stilling, dratt i jakkekraven og dro hardt til slik at eleven fikk pustebesvær som førte til at eleven ble redd (LA-2003-369). I en dom fra Borgarting lagmannsrett ble en lærer avskjediget på grunn av vold mot elever (LB-2005-8280). Det fremkommer i casen at Leif tar tak i armen til Kåre, og drar han etter seg ut på gangen. Leif kan ikke

påberope seg nødverge i denne situasjonen. Problemstillingen, som lærere ofte står overfor, er når elever nekter å forlate klasserommet. Ved lavere årstrinn er det lettere å løfte elever ut av rommet, noe som ifølge Eriksen (2021) høyst sannsynligvis ikke ses på som vold i straffelovens forstand. Men dersom eleven gjør motstand og setter seg til motverge. Da kan det lett oppstå hendelser som kan føre til straffbare handlinger.

Leif er ikke enig i det som kommer frem. Han har ikke forståelse for at det blir oppfattet som krenkelse. Det er en utrolig vanskelig balanse mellom krenkelse og irettesettelse. Hvor går grensen?

I boken Elevkrenkelser skriver Eriksen (2020) om det. Han skriver at hvis en lærer må irettesette en elev for å oppnå arbeidsro i en klasse, er dette ikke en krenkelse. Men det som kommer frem i casen her er at Leif ikke irettesetter Kåre, han snakker nedlatende til han.

Det store spørsmålet her er hvilken ytringer ligger innenfor lærerens ytringsfrihet og hvilken kan bli oppfattet som krenkelser for elevene.

I denne casen opplever eleven at det er læreren som er med på å skape et uttrykt skolemiljø for han. Det er de voksne på skolen som har hovedansvaret for at alle elevene skal ha det godt. Læreren skal være den trygge voksne og den som har en tydelig omsorgsrolle å fylle overfor elevene. Når det er læreren selv som er med på å skaper det uttrykt rundt eleven er det ekstra ille. Læreren har i sin rolle og profesjonelle stilling en maktposisjon overfor sine elever. Når dette oppstår skal det utløse en skjerpa aktivitetsplikt. I opplæringslova 9A-4 står det:

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommende straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.
(Opplæringslova 1998 § 9-A)

Vi leser at foreldrene opplever at eleven endre atferd og eleven til slutt gir beskjed til foreldrene sine om at han ikke har det bra. Det er de som melder saken inn. De tar først direkte kontakt med Leif, og prøver å rydde opp. Leif sier han skal snakke med eleven og de blir enig om hvordan de skal ha det videre. Leif informerer ikke rektor om at det er kommet inn en sak mot han. ut i fra Opplæringsloven §9a-4, andre ledd som sier at: "...skal varsle rektor hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø". Dette blir ikke gjort av Leif. Han velger selv å ta saken i egne hender, noe som gjør at rektor ikke får en overordnet og fullstendig oversikt over hvordan elevene på skolen har det. Leif burde tatt kontakt med rektor om meldingen han hadde fått fra mora til Kåre, og informert hva som hadde kommet frem i samtalen.

Ut i fra Opplæringsloven §9a-4, tredje ledd står det: "Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarest undersøke saken". Leif undersøker saken for så vidt, og innhenter informasjon ved samtaler med eleven (Eriksen, 2020). Ut i fra at dette er en sak hvor lærer krenker elever burde foreldrene til Kåre tatt direkte kontakt med rektor, ikke snakket med Leif. Jf §9a-5:

"Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga.sak...".

Leif burde gitt beskjed allerede her, og ikke ventet til foreldrene til Kåre tok kontakt med rektor. Han burde informert straks til rektor om saken, og at denne saken gjaldt ham selv. Vi skal ikke gå inn på skolens systemrettede arbeidet med §9a, men man kan stille spørsmål med hvordan rutineene er på skolen.

Kåre og foreldrene opplever at det blir bra en stund, men at dette ikke varer. Da de på ny opplever at Kåre endrer seg, tar foreldrene direkte kontakt med rektor på mail, hvor de gir uttrykk om at deres sønn opplever å ikke ha det godt på skolen.

Når rektor får kjennskap til dette, skal hun informere skolesjefen om saken og hun skal igangsette undersøkelser. Rektor kaller inn til møte for å få inn informasjon fra Kåre og foreldrene.

Når skolen og rektor får kjennskap til at en elev opplever at den blir mobbet, sier opplæringsloven og aktivitetsplikten at skolen har en plikt til å igangsette undersøkelse.

Det er viktig å gjøre en god undersøkelse for å sette inn de rette tiltakene. Hvor grundig denne undersøkelsen blir, er avhengig av sakens alvorlighetsgrad.

I denne casen opplever vi at alvorlighetsgrader som stor. Her er det en ansatt som utfører krenkelsene. Her er det lærer Leif som krenker en elev, Kåre. Når det er ansatte som mobber eller krenker, setter det strengere krav til undersøkelsen. Det at aktivitetsplikten er skjerpet betyr at det er veldig viktig problemstilling som skolen må ha et særskilt fokus på (Eriksen, 2020). Elever har krav på et godt miljø som fremmer helse, trivsel og læring, derfor er det viktig at undersøkelsen blir igangsatt umiddelbart.

En god saksbehandling her er å kalle inn Kåre og foreldrene inn til samtale med en gang uten læreren tilstede. Ved at dette er §9A-5 så bør skoleeier også være tilstede på møtet, men trenger nødvendigvis ikke. Det som blir viktig i møtet er å skrive et referat hvor foreldrene ser gjennom referatet i

etterkant av møtet. Forvaltningsloven §17 sier: "Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes". Et sentral moment i en forsvarlig saksutredning står hensynet til kontradiksjon. Kontradiksjon innebærer at sakens parter har rett til å bli hørt før en beslutning tas, og slik sett gis mulighet til å fremme sitt syn og imøtegå argumenter. Dermed kan et referat brukes som kontradiksjon, slik at Leif blir fremlagt de påstandene mot ham på en hensiktsmessig måte hvor han selv kan forklare påstandene mot seg.

Det at eleven er med i møtet er også viktig fordi å få elevstemmen inn, og for at rektor skal få den informasjon hun trenger i undersøkelsesfasen og for at hun skal kunne sette inn de rette tiltakene i saken. Jf §9A-5 skal tredje og fjerde ledd settes i verk straks, som betyr at rektor har plikt til å varsle og plikt til å undersøke.

I alle undersøkelser er det viktig å få elevens stemme inn jf Barnekonvensjonen art. 3 og art. 12, Grunnloven § 104 og forvaltningsloven § 17. Det er elevens opplevelser og stemme som skal være utgangspunktet i aktivitetsplanen. Alle barn har rett til å bli hørt i saker som omhandler dem uansett alder eller forutsetninger. Det må alltid vurderes om eleven er hørt godt nok i saken eller om en må høre eleven selv. Utgangspunktet er at eleven skal høres direkte, men eleven kan også høres gjennom objektive personer, foreldre, gjennom brev m.m. (Udir.no). I vurderingen av hva som er elevens beste, vil elevens oppfatning være sentral. Det er imidlertid ikke alltid at eleven eller foreldrenes mening er til det beste for eleven.

Skolen skal alltid utarbeide en aktivitetsplan ut fra elevens beste, og dette kan kun gjøres om eleven sammen med foresatte for uttalt seg.

I artikkel 3 i Barnekonvensjon står det:

"Voksne skal gjøre det som er best for barn"

Når voksne skal bestemme noe som har med deg som barn å gjøre, så skal de tenke på hva som er best for deg. Dette gjelder også når voksne bestemmer noe som gjelder alle barn i Norge, eller en gruppe barn, f.eks i kommunen du bor i.

Noen ganger kan voksne bestemme noe annet enn det som er best for barn, men da skal de ha veldig gode grunner for det (henvisning?).

I artikkel 12 i barnekonvensjon står det:

-Om å seie meininga si

"Alle barn har rett på å seie meininga si, og deira meining skal bli tatt på alvor"

Alle barn i Noreg skal få seie meininga si, og skal bli lytta til, Det kan vere på skulen med lærarar og andre elevar, eller det kan være hjemme med foreldre og andre søsken.

Det er viktig å få undersøkt saken fort, men det skal ikke gå på bekostning av at undersøkelsen blir gjort grundig og så raskt som forsvarlig. Rektoren har en dobbeltrolle, med det menes at hun både har et ansvar overfor elev

og Leif. Hun skal sørge for at Leif sine rettigheter å bli ivaretatt i denne saken. Tiltakene som blir satt inn etter undersøkelsen skal være tilpasset det som blir avdekket. Dette betyr at det ikke automatisk skal legges til grunn det eleven fortalte, men de skal legge til grunn av en faglig vurdering av det som kommer frem i undersøkelsen. Rektor og kommune har et ansvar både for eleven og den ansatte.

I regelverkstolkningen Skolemiljø (Udir, 2017) blir det hevdet at: "Skolen har et skjerpet ansvar for å ivareta elever med særskilt sårbarhet. Disse elevene er i risiko for å bli utsatt for mobbing og andre krenkelser". Videre i dokumentet står det: "...at slik sårbarhet kan være knyttet til for eksempel elevens religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at eleven har atferdsvansker eller forhold ved elevens familie og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelser, kan også gjøre en elev særskilt sårbar. Skolene må kjenne til at enkelte grupper elever er overrepresentert blant de som krenkes. Det er derfor viktig at skolene følger særskilt med på hvordan disse elevene har på det skolen". Mobbedommen(Rt.2012 s.146) setter også fokus på den sårbare eleven. Her kommer det frem at lagmannsretten la til grunn at A fremsto som ekstra sårbar elev. Og at skolen burde tatt utgangspunkt i det. I utredningen til Djupedalutvalget NOU 2015:2 Å høre til, sier noe om lærerens rolle og hvor viktig den er til hvordan elevene har det. En kommentar som kan oppfattes som en spøk mellom jevnaldrende, kan oppleves som svært krenkende hvis den kommer fra en lærer. Elevene i en klasse merker hvordan læreren forholder seg til ulike elever, og de bruker dette som en referanse til hvordan de selv kan tillate seg å oppføre seg. Handlinger som medfører krenkelser av elever er et grovt brudd på tilliten som samfunnet, elever og foreldre skal ha til de voksne som arbeider på skolen.

I denne casen bør skolen ha med seg at Kåre er en sårbar elev dette på grunn av situasjonen han befinner seg i. Dette er noe skolen bør ha litt i tankene når de utarbeider en aktivitetsplan. Når rektor skal undersøke denne saken og sette inn tiltak, er det elevens subjektive opplevelse som skal ligge til grunn. Det som oppleves som et trygt og godt skolemiljø kan variere fra elev til elev.

Konklusjon problemstilling 1

Ut fra drøftingen om Leif har brutt opplæringsloven jf §9A-5, er konklusjonen at han har brutt denne loven ved hans krenkende atferd mot elevene og at han har dratt Kåre etter armen uten at det var nødverge. Med tanke på Leifs opptreden sett i lys av opplæringsloven §9A er det utfordrende å se om han har gjort noe straffbart. Noe av dette kan også skyldes at rektor ikke har god nok internkontroll på hvordan ledelsen og lærere skal forholde seg til saker som omhandler § 9A-2, § 9A-3, §9A-5 og §9A-7. Forut før en oppsigelse i en slik sak bør det gjøres flere undersøkelser og tiltak.

JURIDISK PROBLEMSTILLING 2

Kan rektor gi Leif oppsigelse med bakgrunn i hans klasseledelse?

Leif har gjennom sine handlinger overfor Kåre vist utilbørlig oppførsel. Kvalifiserer denne utilbørlige og krenkende oppførselen og ikke minst mangel på

vilje fra Leif sin side til å gjøre noe med dette, til oppsigelse?

Arbeidsmiljøloven har blant annet som mål å sikre et arbeidsmiljø som gir "full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, jf AML §1-1 bokstav a.

Rektor har ansvar for å skape et trygt og godt arbeidsmiljø for de ansatte og for elevene på skolen. Arbeidsmiljøloven § 4-3 sier at alle arbeidstakere har rett på et godt psykososialt arbeidsmiljø.

Da rektor ansatte Leif på sensommeren, rett før skolestart, ble det ikke gjennomført en god nok ansettelsesprosess. Rektor manglet en lærer og Leif var en av de få som var ledig på listen. Rektor hadde intervju, men innkalte ikke inn arbeidsplasstillitsvalgt (her etter ATV), og sjekket heller ikke referansene til Leif.

Dette er ikke en optimal situasjon, men dessverre nok mer vanlig enn man liker tror.

Som Eriksen (2021) skriver om rektors styringsrett om ansettelser, og som det står i St.meld nr.31 (2007-2008):

For å nå formålet som Stortinget har satt for skolen, se opplæringsloven §§ 1-1 og 1-3, er læreren den viktigste faktoren. Lærerens kompetanse slik den kommer til uttrykk i samspill mellom lærere og elev, helt sentralt. Dette omhandler lærerens evner til å etablere et godt sosialt miljø, skape ro og orden i undervisningssituasjonen, legge vekt på læring, gi variert undervisning og gode tilbakemeldinger samt å samarbeide godt med hjemmet.

Når en rektor skal ansette lærere, er dette muligens en av de viktigste faktorene rektor gjør i sitt arbeid. Leif hadde alle faglige og pedagogiske kvalifikasjonene som jobben krever, men det er så mye mer enn det. En god prosess her hadde vært at rektor hadde brukt mer tid i ansettelse, tatt seg tid til å ha med seg Arbeidsplasstillitsvalgt (heretter ATV), slik at det var flere som var med på å ta vurderingen om å ansette Leif. Det er dog ikke nevnt i Aml at ATV skal være med i intervju, dette finnes i KS-hovedtariffavtalen. Rektor burde innhentet flere opplysninger om Leif i ansettelsesprosessen. Rektor kan innhente opplysninger fra attester fra tidligere arbeidsforhold og verv, tidligere praksis som lærer, referanse fra tidligere arbeidsgiver. Intervjuet kunne også vært sentrert rundt caser som Leif skulle løse og i tillegg ha hatt en prøveundervisning. Det er ikke

sikkert det hadde blitt en annen løsning her, men rektor hadde hatt et større grunnlag for å ansette Leif. Det er nevnt i casen at det var få søkere igjen på listen, det fremkommer ikke om det var søkere som var kvalifisert, har en formell utdanning. Dersom det var slik at det var flere søkere som var formelt kvalifisert, så burde disse også vært innkalt til intervju. Blant de som tilfredsstillt kompetansekravene, står skolen fritt til å velge mellom. Men at det bør ses på hvilken utdanningsbakgrunn kandidatene har. I casen vår handler dette om en barneskole, noe som betyr at det er ønskelig med å ha en bred faglig kompetanse. Men hva med begrepet personlig egnethet i ansettelsen av Leif? Siden ansettelsen ikke ble gjort etter god praksis, kunne man unngått å ansette Leif om referansene oppga hadde for eksempel gitt uttrykk for samarbeidsproblemer, klasseledelse etc. En dom fra Eidsiva lagmannsrett (LE-2006-189239) sier noe om begrepet personlig egnethet. Selv om en lærer har den faglige kompetansen som skal til for å jobbe som lærer, kan rektor legge til grunn personlig egnethet. Hadde rektoren fått vite av referansene til Leif om for eksempel dårlig klasseledelse, burde hun vært mer på i veiledningen og oppfølgingen av Leif i starten.

Leif er fortsatt i prøvetiden sin, da han har ikke vært ansatt i over 6.mnd. Arbeidsmiljøloven (heretter Aml) §15-6

Ved beregning av ansettelsestid etter denne paragraf skal medregnes den tid arbeidstakeren har vært ansatt i annen virksomhet innenfor konsern som arbeidsgiver tilhører eller innenfor annen gruppe av virksomheter som er knyttet sammen gjennom eierinteresser eller felles ledelse på en slik måte at det er naturlig å se ansettelsesforholdene i sammenheng. Har virksomheten eller del av den blitt overdratt eller leiet ut til ny arbeidsgiver, skal også medregnes den tid arbeidstakeren har vært ansatt hos den tidligere arbeidsgiver eller i virksomhet innenfor konsern eller gruppe av virksomheter som den tidligere arbeidsgiver tilhørte.

Det er viktig at rektor vurderer og evaluere den ansatte i prøveperioden. Da skal den ansatte vurderes opp mot sentrale krav som stilles til jobben som skal gjøres. Den ansatte skal vurderes i klasseledelse, formidlingsevne, samarbeidsevne og lojalitet. Arbeidsgiveren må følge opp mye ansatte, de skal ha opplæring og veiledning. Dette er noe rektor skal tilse blir gjennomført. Det kommer ikke frem i casen at Leif har fått oppfølging, og at han har mottatt veiledning i jobben sin. Hvis det oppstår en oppsigelsesprosess, er det arbeidsgiver som må dokumentere at Leif ikke har gjort god nok jobb ut fra kravene som blir stilt (Eriksen, 2021). Da er det greit å kunne vise til at Leif har fått opplæring og veiledning. Jf Aml §15-6 sies det følgende: "Blir arbeidstaker som skriftlig er ansatt på en bestemt prøvetid, sagt opp, må oppsigelsen være begrunnet i arbeidstakers tilpasning til arbeidet, faglige dyktighet og pålitelighet". For Leif sin del er vernet mot å bli sagt opp ved at oppsigelsen må være begrunnet i arbeidstakers tilpasning til arbeidet, faglige dyktighet og pålitelighet. For å gå til oppsigelse er det lettere å gjøre det i prøvetiden enn etter at prøvetiden er gått ut. Da er stillingsvernet større.

I følge Ot.prp. nr. 50 (1993-1994) kapittel XIII punkt 6.4 fremkommer at arbeidsgiver kan ikke kan forvente idealytelse fra arbeidstaker i prøvetid, men kan forvente noe mer av personer i stillinger med høyere kvalifikasjonskrav. Man kan forvente mer av en lærer med erfaring i prøvetiden enn en nyutdannet lærer i prøvetiden. En forutsetning til en oppsigelse er at arbeidstaker har fått veiledning eller opplæring som skal til for å utføre arbeidsoppgavene. Arbeidstaker bør også få tilbakemelding på feil slik at vedkommende har anledning til å korrigere dette. I så henseende skal ikke en oppsigelse komme som en overraskelse på arbeidstaker. Jf Aml §15-1 skal oppsigelse i prøvetiden drøftes med arbeidstaker og tillitsvalgt om arbeidstaker vil ha tillitsvalgt. Slik at målet for arbeidstakeren skal få lov til å tilpasse seg arbeidet. I Leif sitt tilfelle fremkommer det ikke om han har fått veiledning. Forvaltningsloven kap.III §11 (Veiledningsplikten) sier: " Formålet med veiledningen skal være å gi parter og andre interesserte adgang til å vareta sitt tarv i bestemte saker på best mulig måte". Dom fra Høyesterett (Rt-1983-537) hvor en kranfører ble uriktig oppsagt på grunn av manglende veiledning.

En av lærerens viktigste oppgaver er å være en god klasseleder. Det har betydning for all læring som foregår i klasserommet. Det å lede en klasse forutsetter at læreren har autoritet og er så bestemt som det kreves i den klassen han underviser samt å være en relasjonsbygger. Dette er nok ekstra viktig i grunnskolen, her må elevene oppleve at det er læreren som er den trygge gode lederen i klassen. I dette tilfelle kommer det ikke frem at Leif er en dårlig klasseleder. Men han er nok ikke en god klasseleder for Kåre. Læreren er med på å setter standard for hvordan de ulike eleven blir behandlet i klassen. I casen fremkommer det at Leif snakker nedlatende til Kåre. Dette kan legge føringer på hvordan de andre elever behandler Kåre.

Et godt samspeillet mellom lærer og elev er nødvendig for at elevene skal trives, føle seg trygg og det skal skje læring. Det er ikke mange dommer som drøfter klasseledelse, det finnes dog en dom fra Borgarting lagmannsrett (LB-2004-7399) som omhandler klasseledelse. Her kom det fram at læreren lå under det man kan forvente av en lærer med tanke på klasseledelse. På grunn av saksbehandlingsfeil ble oppsigelsen kjent ugyldig. Hadde kommunen gjennomført en tilfredsstillende saksbehandling, ville manglende klasseledelse vært et grunnlag for oppsigelse (Eriksen, 2021).

Konklusjon problemstilling 2

Slik vi oppfatter problemstilling 2 så kan ikke Leif bli oppsagt i prøveperioden. En grunn er at rektor burde før ansettelsen sjekket referansene til Leif, noe som ikke ble gjort. Den andre er at rektor ikke har oppfylt veiledningsplikten, selv om Leif har jobbet som lærer i flere år og har formell utdanning, er det viktig for rektor å vise til samtaler, veiledning og advarsel før en går til en oppsigelse av arbeidstaker. Men dersom rektor oppfyller veiledningsplikten resten av prøveperioden til Leif, kan

utfallet bli annerledes fordi oppsigelse i prøvetiden jf aml §15-6 går direkte på Leifs tilpasning til arbeidet som lærer.

JURIDISK PROBLEMSTILLING 3

Ved brudd på lojalitetsprinsippet, kan rektor si opp Leif jf §15-7?

I ethvert arbeidsforhold følger det med at enhver arbeidstaker skal være lojal mot ledelse og kollegaer. Da Leif valgte å sende mail hjem til foreldrene på trinnet brøt han denne lojaliteten. Det å dra andre inn i konflikten han har med ledelsen, viser at han har dårlig skjønn for hva lojalitet betyr i arbeidsforholdet. For å være skikket til en lærerstilling må arbeidstaker forstå og klare å etterleve det som kreves i lojalitetskravet som er forventet opp mot ledelse og kolleger.

Det finnes dommer som omhandler illojal opptreden hvor utfallet har blitt at arbeidstaker har blitt sagt opp. En dom fra Høyesterett fra 2001(HR-2001-30) viser til at en lærer ble sagt opp på bakgrunn av manglende samarbeidsevner og illojal opptreden overfor overordnede og kolleger.

For en lærer er lojalitetsplikten på 3 plan (Eriksen, 2021). Den første er at læreren må være lojal mot skolen formål. Det neste er at læreren må kunne være lojal mot skolens ledelse og sine kollegaer. Det siste er at det vil være lojalt å dra elever inn i konflikten en har med ledelsen eller andre konflikter. I denne casen tenker vi at Leif har brutt plan 2 og 3.

Vi leser at Leif drar inn foreldre og elever i den konflikten han opplever han har med ledelsen. Det å bringe elever og foreldre inn i konflikten er særst uheldig. Dette viser at Leif ikke har forstått hva lojalitetskravet innebærer og ikke klarer å etterleve det som er forventet.

Når Leif velger å dra inn foreldre og andre elever i saken, kan han sette elevene i en ubehagelig situasjon. Dette kan oppleves som brudd på taushetsplikten av Kåre sine foreldre. I boken Rektor styringsrett (2021) skriver Bjørn Eriksen: "Det å bringe elever inn i sin egen konflikt med foresatte eller kollegaer viser at man ikke har de nødvendige skjønn og dermed ikke er kvalifisert til en undervisningsstilling i skolen".

Hvis en lærer ytrere seg slik at en elevs psykososiale miljø skades, vil dette være i strid med arbeidsmiljøloven og læreren vernes ikke av grunnlovens § 100 (Eriksen, 2020). I tilfelle med Leif så ytrer han seg slik at det kan stilles spørsmål om hans elevs psykososiale miljø skades. Hvis vi ser at elevens psykososiale miljø blir skadelidende, så kan ikke Leif skjule seg bak yringsfriheten, da det er aml som gjelder. En annen viktig dom i denne sammenheng er den såkalte lektordommen (rt-1982-1729). I denne dommen tok ikke høyesterett stilling til vurderingen om lektoren hadde overtrådt grensene for den alminnelige yringsfrihet, mens han skikkethet som lærer og hans tjenesteplikter.

En dom fra Hålogaland lagmannsrett (LH-2016-164451) sier følgende om yringsfriheten til lærere:

“Innskrenkninger i ytringsfriheten kan for det andre følge av at arbeidstaker gjennom arbeidsavtalen har påtatt seg en plikt til å oppfylle arbeidsavtalen, jf. Kyrre Eggen: Ansattes ytringsfrihet, KNOF-2008-njm-123, side 124. Plikten til å tilby elever et trygt psykososialt miljø hvor de ikke å bli utsatt for lojalitetskonflikt mellom lærer og foreldre, må sies å ligge klart innenfor arbeidsavtalen. Brudd på dette vil derfor være brudd på arbeidsavtalen, som kan danne saklig grunn for oppsigelse”.

Konklusjon problemstilling 3:

I Leif sin sak har vi tatt for oss om han er skikket som lærer når han har brutt lojalitetskravet og ytringsfriheten ved å sende mail til foreldre hvor han er krenkende mot enkeltelever, foresatte og ledelsen på skolen. Dette kan føre til at elevens psykososiale miljø blir dårlig og da har han i grunn brutt arbeidsavtalen. I den sammenheng kan det vurderes om at Leif kan sies opp jf aml §15-7.

AVSLUTNING

Casen vi har jobbet med tar for seg mange problemstillinger og viser en virksomhet med mange utfordringer. Vi har valgt ut tre ulike problemstillinger som vi drøfter.

Problemstillingene handler om hvordan skolen håndterer aktivitetsplikten i opplæringsloven § 9 A-4, hvordan ledelsen driver virksomheten ut fra arbeidsmiljøloven § 4, og til slutt om lojalitetskravet og ytringsfriheten etter grunnloven § 100.

Gjennom denne drøftingsprosessen ser vi at problemstillingene kan ses i sammenheng med at ledelsen på skolen ikke har fulgt opp Leif godt nok og veilede han etter at han ble ansatt. Ledelsen har ikke vært tett nok på. Konklusjonen etter hver drøfting viser at ledelsen kan med fordel endre sin praksis i oppfølging av nytilsatte. Det kan å virke som skolen har mangler i håndteringen av de utfordringer som dukker opp i virksomheten.

Lover og regelverk som ledelsen skal bruke i en virksomhet er veldig mange og omfattende. Vi ser etter å ha skrevet denne oppgaven hvor viktig det er for en skoleleder å ha kjennskap til lovene for å kunne ivareta elever, foreldre og tilsatte i skolen på en riktig og rettferdig måte.

Kilder:

Bøker, hefter og artikler

Eriksen, B (2020). Elevkrenkelses, Cappelen Damm Akademisk

Eriksen, B (2020). Rektors styringsrett. Gyldendal

Skjønberg, Hognestad, Hotvedt (2020) Individuell arbeidsrett. Gyldendal

Kunnskapsdepartementet.(2015). Å høre til- Virkemidler for et trygt og psykososialt miljø, (NOU 2015:2) hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/35689108b67e43e59f28805e963c3fac/no/pdfs/nou201520150002000dddpdfs.pdf>

Regjeringen (1989). Barnekonvensjon. Hentet fra <https://www.barneombudet.no/for-barn-og-unge/barnekonvensjonen>

Regjeringen, St.meld nr.31 (2007-2008), Kvalitet i skolen. Henter fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-31-2007-2008-/id516853/>

Utdanningsdirektoratet (2015) Ledelse i skolen-krav og forventninger til en rektor. Hentet fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/etter-og-videreutdanning/rektor/krav-og-forventninger-til-en-rektor/>

Utdanningsdirektoratet. (2017). Skolemiljø. Hentet fra <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Laringsmiljo/skolemiljo-udir-3-2017/6.-hva-skal-skolen-gjore-aktivitetsplikten/#>

Utdanningsnytt (2022). Elevundersøkelsen fra 2021. https://www.utdanningsnytt.no/files/2022/03/15/Utdanning_03_20220225.pdf

Utdanningsdirektoratet (2017) <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/veileder--tilrettelegging-for-barn-og-elever-med-stort-laringspotensial/4.-barnets-beste-og-retten-til-a-bli-hort/>

Lover og forskrifter

Kunnskapsdepartementet (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61#KAPITTEL_11

Forvaltningsloven (1970). Hentet fra
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1967-02-10>

Grunnloven(1814) Hentet fra
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1814-05-17-nn>

Barnekonvensjon (1999) Hentet fra
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1999-05-21-30>

Arbeidsmiljøloven (2005) Hentet fra
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2005-06-17-62>

Ot.prp. nr. 50 (1993-1994) kapittel XIII punkt 6.4
Hentet fra Lovdata:
https://lovdata.no/pro/#document/PROP/forarbeid/otprp-50-199394/KAPITTEL_13

Høyesterettsdommer

Rt-2012-146 (Mobbedommen)
Rt-1983-537
HR-2001-30
RT-1982-1729 (lektordommen)

Lagmannsrettsdommer

LE-2006-189239
LA-2003-369
LB-2005-8280
LB-2004-7399
LH-2016-164451

Avtaler:

KS-hovedtariffavtale
<https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/lonn-og-arbeidsvilkar/lonnsoppgjor/ks/2020/ks-hovedtariffavtalen-01.05.2020-30.04.2022.pdf>

